

"ONZE WIJK" ROND 1900

De bundel van "Gentse" artikels die op publicatie liggen te wachten heeft mooie afmetingen aangenomen. Wij moeten bij de samenstelling van ieder nummer telkens - noodgedwongen - een pijnlijke keus maken. Het gevolg is dat sommige artikels al jaren op publicatie liggen te wachten.

Dit is ook het geval met een artikel van Raymond De Meyer.

Wie is Raymond De Meyer? Hij was onderwijzer aan de stadsscholen en de schrijver van deze korte inleiding heeft het geluk gehad hem als onderwijzer te hebben op het Laurent-Instituut in de Onderstraat. Hij kan u verzekeren dat hij een "model-onderwijzer" was en wij zijn er van overtuigd dat al zijn oud-leerlingen de beste herinneringen aan hem zullen bewaren.

In 1930 werd hij Directeur benoemd van een nog te bouwen school in de Grensstraat. Hij zou dit 25 jaar blijven tot op zijn opruststelling. Hij stierf een 7-tal jaren geleden op 90-jarige leeftijd.

De dag van vandaag wordt het geschiedenisonderwijs stiefmoederlijk behandeld. Dat schijnt in onze moderne samenleving beschouwd te worden als een achterhaald vak. Nochtans, moest men op een intelligente manier de nodige lessen willen trekken uit de geschiedenis, dan zouden vele nutteloze geschillen en oorlogen kunnen vermeden worden. Geschiedenis wordt nu soms vervangen door vakken met een zeer geleerde naam waarin onderwerpen behandeld worden waar de geest van de leerlingen in vele gevallen nog helemaal niet rijp voor is. Maar dit terloops dan. Oude Gentenaars zullen zich wellicht herinneren dat wij op school niet alleen "geschiedenis" kregen, maar ook "lokale geschiedenis", iets waar wij het beleid van toen nog altijd dankbaar voor zijn. Het is in die geest dat Raymond De Meyer in het jaar dat hij met pensioen ging een tekst opstelde over "de wijk van zijn school".

In een "Woord vooraf" schreef hij :

"Dit is, voor schoolgebruik, een zeer bescheiden bijdrage tot de geschiedenis van onze wijk; wij bedoelen het stadskwartier ten Noorden van het Verbindingskanaal.

Het onderwijzend personeel zal hier enkele gegevens vinden voor de lessen in milieustudie in het 3e en 4e leerjaar. Ook voor de geschiedenislessen van het 5e en 6e studiejaar zijn er een paar aanknopingspunten. Opzettelijk haalden wij ook kleine bijzonderheden aan die aan de onderwijzer zullen toelaten een treffend tafereel op te hangen van onze wijk rond 1900. Ik heb eenvoudig getracht materiaal te verzamelen geschikt voor een oordeelkundige keuze.

Naar persoonlijke herinneringen en die van een inwoner die voor meer dan 50 jaren de Nieuwe Kerkstraat bewoonde, maakte ik een plan op : "Onze wijk rond 1900". Ook copieerde ik een deel van het Groot plan van Jacques Horenbault (1619).

Data werden geput uit officiële bescheiden.

De leerlingen zullen deze beide plannen met het huidige vergelijken en vaststellen hoe geweldig de wijk zich uitbreidde in de laatste 50 jaar.

De lessen zullen ruimschoots aanleiding geven tot het stichten of doen groeien van aardrijkskundige en geschiedkundige begrippen.

Een brokje sociale geschiedenis werd niet vergeten; want het is niet het onbelangrijkste doel der lessen de enorme sociale vooruitgang te doen beseffen die in de laatste 50 jaar werd verwezenlijkt, dank zij bestendige strijd."

BEKNOPT OVERZICHT

Ons stadskwartier, ten N. van het Verbindingskanaal is oud, eeuwen ouder dan de Wondelgemstraat en aanpalende straten die slechts dagtekenen van 1874.

Op de plaats van de watertoren en de huisjes voor ouderen van dagen, werd reeds vóór 1185 een kerk gebouwd, omringd door een kerkhof. Dat grondgebied behoorde niet aan Gent maar maakte deel uit van Wondelgem en was eeuwen lang het centrum van die parochie. Een paar kleine hoeven werden in de nabijheid van de kerk gebouwd. Wondelgem strekte zich uit tot aan de stadswallen waar nu het Rabot staat en tot daar lagen de "Wondelgemse Meersen".

In 1269 groeven de Gentenaars een kanaal, de Lieve genoemd, tot Damme (aan het Zwin), dat toen evenals Brugge het centrum was van de overzeese handel. Het is dat smalle Lieveken dat wij nu nog zien achter de nieuwe fabriek der Maïsstraat, in de "Congomeersen" en waarin de kinderen 's zomers ploeteren dicht bij Wondelgem. In de 13de eeuw was de Lieve breder en dieper. Zij werd bevaren door talrijke schepen, beladen met koopwaren. De Brugse Vaart (1613) en het Verbindingskanaal (1863) bestonden nog niet.

In 1369 deed de Graaf van Vlaanderen, Lodewijk van Male dicht bij de Lieve een sterke burcht bouwen, omringd met grachten (waar nu de nieuwe fabriek staat in de Maïsstraat). De inwoners noemden die burcht "Het Kasteel". Veiligheidshalve vestigden zich nog meer landbouwers in de nabijheid van de burcht. Langsheen de kerk liep een straat naar Gent, naar de nabije stadspoort, de Brugse Poort. Naar het N. leidde de straat naar de Stallendries (nu de Dries te Wondelgem). Op de Dries stond nog geen kerk. Deze werd slechts gebouwd in 1685. Die lange straat was de Kerkstraat en die naam zou ze houden tot ze Maïsstraat werd genoemd, toen in 1910 de Ryhovelaan werd ontworpen tot aan het Pauwken.

In de 16e eeuw woedden de godsdienstoorlogen. Te Gent waren de Calvinisten gedurende 6 jaren meester, met Ryhove aan het hoofd. In 1578 brak de beeldenstorm los. De beeldenstormers kwamen ook de kerk plunderen en de beelden, van de kerk en omliggende kerkhof, verwoesten.

In de Kerkstraat, centrum van Wondelgem, steeg het aantal kleine hofsteden. Op het groot plan van Gent, opgemaakt door Jacques Horenbault in 1619, zijn er reeds 9 afgebeeld, waaronder het "Pauwken". Horenbault noemt die straat : "Kerkstrate naar Westergem" (De verlenging van de Gentse steenweg op Wondelgem heet nu nog : Westergemstraat).

Sinds 1619 veranderde het aspect van ons stadskwartier niet veel. Het was ver van de stad gelegen en afgezonderd door de uitgestrekte "Wondelgemse Meersen". Vergelijk maar de plannen van 1619 en 1900. Er werden bijna geen nieuwe straten aangelegd in die tijdspanne van bijna 3 eeuwen. Het verdwijnen van de kerk en van de burcht aan de Lieve, had tot gevolg dat het centrum van Wondelgem, dat eens gevormd werd door de "Kerkstrate naar Westergem", overging naar Wondelgemdries. Getuige daarvan : het bouwen der nieuwe kerk op de Dries in 1685.

In 1793, onder de Franse overheersing, werd Gent uitgebreid met het grondgebied gelegen tussen de wallen van Rabot en de grensgracht.

In 1874 werd de aflijning van de Wondelgemstraat en aanpalende straten in zijn geheel ontworpen, op voorstel van de gebroeders De Smet, de Hemptinne en andere eigenaars van die gronden.

In 1907 drukte de Nationale Maatschappij der Buurtspoorwegen de wens uit een nieuwe lijn aan te leggen. De stoomtram zou rijden naar Bassevelde, over Evergem. In de elleboog : Wondelgembrug, Verbindingskanaal en Nieuwe Kerkstraat (nu Magnoliastraat) was het onmogelijk een spoorbaan aan te leggen. Een nieuwe laan was dus noodzakelijk tussen de Wondelgembrug en de Nieuwe Kerkstraat, ter hoogte van de Roggestraat. Het stadsbestuur bracht een gunstig advies uit. In 1909 werden de nodige onteigeningen gedaan. In 1910 werd voor de eerste maal de naam Ryhovelaan gebruikt in een officieel stuk. Dit was de aanstoot tot de grondige wijzigingen die onze wijk zou ondergaan, na eeuwen lang bijna onveranderd te zijn gebleven.

ONZE WIJK ROND 1900

Onze wijk (wij bedoelen het stadskwartier ten N. van het Verbindingskanaal) had rond 1900 een heel ander uitzicht. Zij beperkte zich tot enkele gekasseide straten en veldwegels. Volg ons maar op het plannetje.

De hoofdstraat heette de Nieuwe Kerkstraat. Zij begon aan de Nieuwe Vaart en werd gevormd door de huidige Magnoliastraat, de Ryhovelaan tot aan de Maïsstraat en omvatte de huidige Maïsstraat tot aan de Anjelierstraat. De Anjelierstraat was ook gekasseid. De straatweg liep voorbij het Pauwken langs de Beetwortelstraat (de huidige Veronicastraat) en verder over de gracht naar Wondelgem. Het "PAUWKEN" was een eeuwenoude herberg en gewezen hoeve die dwars over het begin van de huidige Dracenastraat stond tot op enkele

meters van de tegenwoordige tramrichels. Rechtover het "Pauwken" staat nu nog "IN DEN OUDEN MAN" meer dan 200 jaar oud. Links ervan werden 4 zeer bouwvallige huisjes afgebroken.

De Fuchsiastraat en de Begoniastraat (Lavendelstraat) begonnen aan de Nieuwe Kerkstraat en eindigden in het veld, waar nu de Ryhovelaan zich bevindt. De Ryhovelaan, de Ferrerlaan, de Mimosastraat, de Poperingestraat en al hun zijstraten bestonden nog niet of waren smalle veldwegels voor de landbouwers. De naam Ryhovelaan komt voor de eerste maal voor (in een officieel stuk) in 1910.

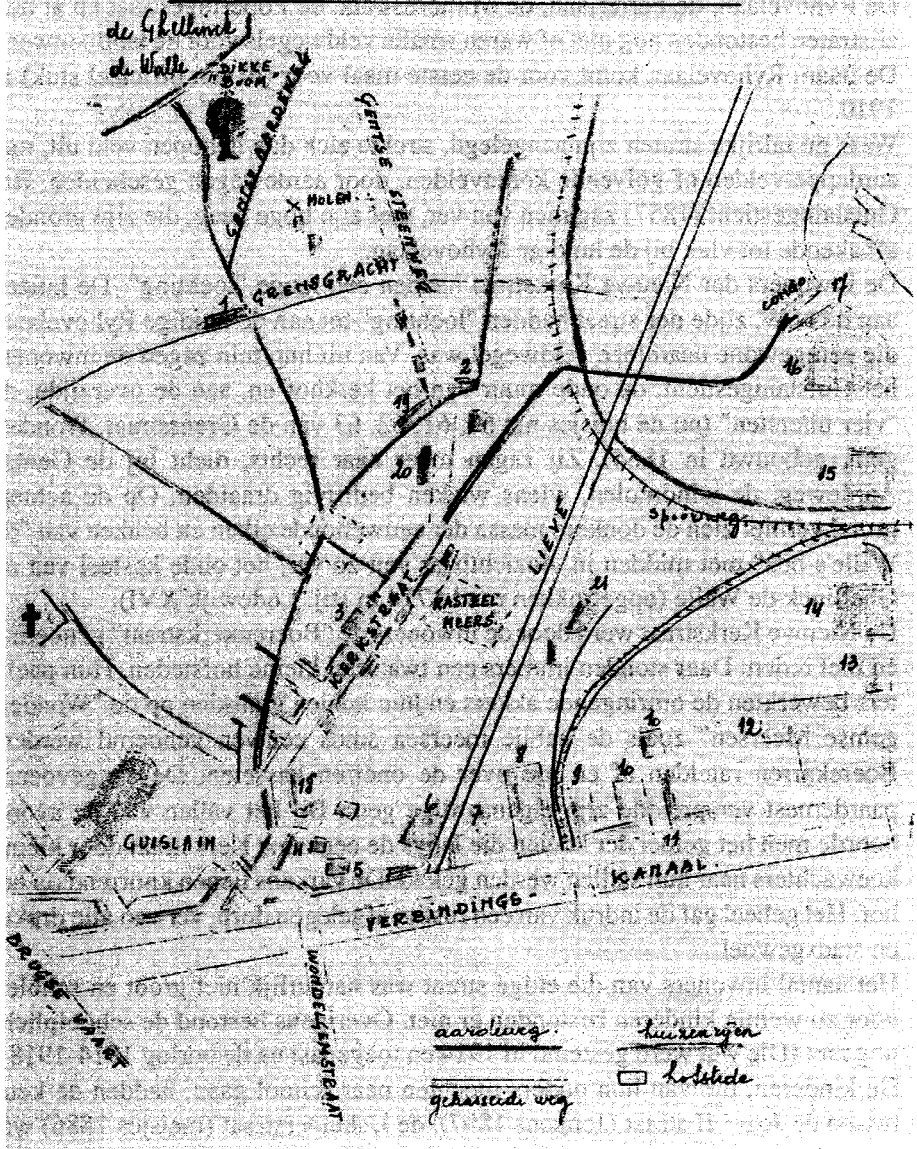
Waar nu talrijke straten zijn aangelegd, strekte zich dan het open veld uit, met aardappelvelden of golvende korenvelden, door aardewegen gescheiden. Het Guislaingesticht (1857) zag men van ver, met zijn hoge haag, die zijn gronden afbakende tot vlak bij de huidige Ryhovelaan.

De inwoners der Nieuwe Kerkstraat hadden een lange "lochting". De huizen aan de N.W. zijde der straat hadden "lochting" tot aan de huidige Ryhovelaan, die een gewone naamloze veldwegel was. Van uit hun tuin zagen de inwoners het Guislaingesticht, de oude muur van het kerkhof en, aan de overzijde, de "vier uitersten" (nu de huisjes nrs 60, 61, 62, 63 van de Grensstraat, Wondelgem, gebouwd in 1864). Zij zagen meer naar rechts, dicht bij de Gentse Aardeweg, de windmolen, wiens wieken bedrijvig draaiden. Op de achtergrond verhief zich de donkere massa der eeuwenoude eiken en beuken van "de Walle's bos" met midden in, onzichtbaar van zo ver, het oude kasteel van de Ghellinck de Walle (opgetrokken rond 1774 in stijl Lodewijk XVI).

De Nieuwe Kerkstraat werd door de inwoners de "Boerenkerkstraat" genoemd, en met reden. Daar stonden immers een twaalfstal kleine hofsteden. Hun pachters bewerkten de omringende akkers en hun koeien graasden op de "Wondelgemse Meersen" zoals de nabije meersen sinds eeuwen genoemd werden. Boerekarren ratelden af en toe over de oneffen kasseien. De aangevoerde paardemest verspreide zijn eigenaardige geur. Bij het vallen van de avond hoorde men het geloei der koeien die langs de eenzame Kerkstraat door kleine koewachters naar hun stallen werden geleid. De varkens liepen knorrend op het hof. Het geheel gaf de indruk van een rustig, afgelegen dorp, ver van alle drukte en stadsgewoel.

Het aantal inwoners van die enige straat was natuurlijk niet groot en scholen voor zo weinig kinderen bestonden er niet. Overigens bestond de schoolplicht nog niet (Die wet werd gestemd in 1914 en toegepast na de oorlog 1914-1918). De kinderen, die van hun ouders mochten naar school gaan, hadden de keus tussen de Jozef II straat (Jongens 1897), de IJskelderstraat (meisjes 1886) wat de stadsscholen betreft of de vrije scholen Vlotstraat (jongens) en Elyzeese Velden (meisjes). Niet alle kinderen echter waren zo gelukkig. Velen moesten reeds naar de fabriek of wachtten de koeien van de pachters der Nieuwe Kerkstraat.

ONZE WIJK ROND 1900

ONZE WIJK ROND 1900

1. De 4 uitersten.
 2. Het afgebroken "Pauwken"
 3. Hofstede "Van Doorselaere" nu : Garage De Luycker, Ryhovelaan.
 4. Firma Gallet.
 5. Firma Van Gheluwe.
 6. "Nouvelle Orléans".
 7. Vooruit. (kolenmagazijn, bakkerij, burelen.)
 8. La Ruche (suikerfabriek).
 9. Filature du Rabot.
 10. Fabriek Vercoutere. (Wissenhagestraat.)
 11. Beluik Vercoutere.
 12. Grasfabriek.
 13. Indienneseries Belges.
 14. Savannah. (nu Renson.)
 15. Mechelynck (suikerfabriek.) nu : Magasins Généraux.
 16. La Lieve (Wiedauwe).
 17. Beluik "Congo." nu : Limbastraat.
 18. "De Hovekens" lage huisjes Ryhovelaan nrs. 12...30.
 19. "De Oude Man."
 20. Huizenrij "De arme stouterik" nu : Anjelierstraat nrs. 41...51.
 21. Madou.
-

Die arme kleinen. Stel U voor : tot 1890 gingen kindertjes van de leeftijd van die van het 2e studiejaar reeds werken. Te 5 uur werden ze reeds gewekt. Halfslapend, soms schreiend, moesten zij de straat op, hangend aan de arm van vader of moeder. Hun klompen galmden door de straat en wekten hun kame-raadjes die het geluk hadden nog een paar uren te mogen slapen, vooraleer naar school te gaan. Tijdens de schafttijd aten ze hun weinige boterhammen met koude koffie. Na 11 of 12 uur werken keerden ze 's avonds naar huis terug, hun klompen slepend, bleek en afgemat. En dan 's winters, langs de spoorweg en voorbij de "kasteelmeers" (waar eertijds de burcht van Graaf Lodewijk van Male zich verhief), tot over hun klompjes in de sneeuw. Nauwelijks te huis gingen ze naar bed, om 's anderendaags te herbeginnen. Geen vrije zaterdagmiddag. 66 of 72 uren per week werken in de ongezonde fabrieken van die tijd, voor nog geen frank per dag. Zo gingen ze als ongeletterde mensen het leven in, slachtoffers van het gebrek aan menselijke wetgeving. (Uit een officieel verslag : "des enfants de 6 à 12 ans sont employés dans les usines... cela procure une grande économie et cela porte ces enfants à ignorer les charmes trompeurs de l'oisiveté" uit : Gand, sa vie et ses institutions, par Maurice Heins, Tome III, page 347.)

In 1867 drukte de Gemeenteraad van Gent de wens uit, dat de wet de kinderarbeid zou regelen. De wet op de regeling van de kinderarbeid werd in het Parlement gestemd in 1899. In 1900 was het lot der kinderen dus wat verbeterd. Op 12-jarige leeftijd mochten zij voor halve dagen werken en vanaf hun 13e jaar voor volle dagen. Maar, zoals we hierboven reeds zeiden, was het tot 1890 afschuwelijk. Zij verdienden 7 centiemen per uur (5,04 Fr. voor een week van 72 uren werken); een arbeider 0,20 Fr. per uur (14,40 Fr. per week); een spinster : 13 Fr. per week; een paswerker in het werkhuis van de fabriek : 0,35 Fr. per uur (25,20 Fr. per week).

Slechts zelden gingen de kinderen naar de middenstad. Zij hadden gebrek aan fatsoenlijke klederen. De meesten hadden in het geheel geen schoenen. Ook hadden de vaders, na een week van afmattende arbeid, weinig lust om met vrouw en kinderen zover naar de stad te gaan. Wel reed sinds 1899 de eerste elektrische tram, maar de arbeiders gebruikten dit vervoermiddel weinig : voor een familie van 4 personen kostte een ritje 0,40 Fr. som waarvoor een fabrieksarbeider 2 uren moest werken (Paardetrans reden in onze stad sinds 1874. Zij werden in 1899 vervangen door de "Electrische tramways" zoals deze toen genoemd werden.)

In hun vrije tijd gingen de kinderen tussen de akkers spelen, of in de grondvesten van het oude kasteel, in de kasteelmeers, in het nabije Lieveken of aan de grensgracht, nabij de "vier uitersten" waar zij hun vliegers oplieten. Zoals nu raaptten zij in de herfst beukenootjes aan de Walle's bos of speelden aan de voet van de eeuwenoude dikke boom (de meer dan 300 jaar oude linde. Dikwijls gingen zij tot aan de molen rechts van de Gentse Aardeweg en sloegen zijn draaiende wieken gade. Zij waagden zich wel eens tot aan de poort van de molen om de zware molenstenen te zien draaien (De molen was bekend als "de snuifmolen". Nevens de molen staat nog een laag gebouwtje, waar de snuif gemalen werd). Nu blijft slechts het onderste deel van de stenen molen over. Tot in 1918 werd er graan gemalen; in 1918 werd hij door granaten getroffen. Sindsdien ligt hij stil en is grotendeels afgebroken; in het lage molenaarshuisje kan men nog gekleurde afbeeldingen zien van de oude molen.

Zoals wij hoger reeds zeiden, strekte rechts van de Nieuwe Kerkstraat zich de "Kasteelmeers" uit. De mannen van de suikerfabriek "La Ruche" en de fabrieksarbeiders en arbeidsters van de Grasfabriek en van de "Gantoise" of de fabriek van Vercoutere, namen de kortste weg langs de ringspoorweg van het Rabot. Niet zelden gebeurde het, dat de vrouwen en de meisjes verschrikt bleven staan en begonnen te gillen bij het plotseling opduiken van reuzenratten, die dan verdwenen in de grondvesten van de oude burcht.

Om zich naar de stad te begeven, reden de landbouwers der "Boerenkerkstraat" en van Wondelgem met hun karren langs de Nieuwe Kerkstraat. Aan de vaart gekomen, sloegen ze links af naar de zeer smalle Wondelgembrug, een houten draaibrug, waarop twee karren elkaar moeilijk konden kruisen. Het Verbin-

dingskanaal had nog geen gemetselde kaaien. De brug bewoog niet mechanisch, maar moest door een brugdraaier geopend en gesloten worden. De schepen werden voortgetrokken door "scheepstrekkers". Hun singel vóór de borst, in voorover gebogen houding, kwamen ze moeizaam vooruit. Van waar kwamen ze reeds? Hoeveel uren lagen ze reeds in hun band, als moderne slaven? Vooraan nadert het schipperskind, jongen of meisje, ook reeds met de singel vóór de borst. Zó jong nog. Daar nadert nog een ander schip, getrokken door een paard, een "ketserspaard" geleid door een man, de "ketser" geheten. De huidige Dracenastraat, waar in 1950 het speelplein werd ingehuldigd, was slechts een aardeweg, evenals de Kouterstraat en de Moreckstraat tot aan de Vierweegse te Wondelgem. En de stoomtram naar Evergem en Bassevelde? Die reed slechts in 1911. De stoomtram naar Zomergem reed sinds enkele jaren vóór die naar Bassevelde. Zijn gewone baan was langs de Wondelgemstraat, de Wondelgembrug, de Nieuwe Vaart en de Palinghuizen.

Welke straten waren er bewoond behalve de Nieuwe Kerkstraat? Daarover licht het plan "Onze wijk in 1900" voldoende in. De huidige Nieuwe Vaart was gedeeltelijk bewoond. Rechtover de Wondelgembrug, aan onze zijde van het kanaal, woonde er o.a. een bloemist wiens huis werd afgebroken in 1909 om de Ryhovelaan te kunnen aanleggen. Verder stond een rij huizen naar de spoorbrug toe. Op het plan "Onze wijk rond 1900" komen de fabrieken voor, die toen reeds bestonden. Reeds bewoonde straten waren : de Lorkenstraat (toen : Lindestraat), de Haverstraat, de Guislainstraat (1899), de Gezondheidstraat. Er stonden ook huizen langsheen de Palinghuizen tot eventjes voorbij het kerkhof. Vage gronden lagen er tussen in. Rechtover de Hamerstraat lag een smalle houten draaibrug : de Hamerbrug (vernield in 1944). De huidige mooie Guislainbrug werd gelegd in 1952. Ook de Verbindingsbrug was in 1900 een smalle houten draaibrug, niet mechanisch bewogen.

Dat was het uitzicht van onze wijk rond 1900 : één lange straat met een 12 tal hofsteden, de Nieuwe Kerkstraat, verlengd door Anjelierstraat en Veronicastraat; twee korte zijstraten : Fuchsia- en Begoniastraat (Lavendelstraat); een groepje huizen aan het "Pauwken"; tussen de Nieuwe Kerkstraat en de voorhaven : de Wondelgemse Meersen, met de Limbastraat; naar de grensgracht toe : akkers met hun rogge-, haver- of aardappelvelden, de windmolen aan de Gentse Aardeweg, de "dikke boom", de Walle's bos; over de gracht : de "vier uitersten"; de Dracenastraat, de Kouterstraat en de Moreckstraat : één lange aardeweg. Onze wijk was in 3 eeuwen bijna ongewijzigd gebleven. Vergelijk maar met het fragment van het groot plan van Horenbault van 1619 met ons plannetje : "Onze wijk rond 1900".

Zoals we reeds hoger schreven was onze wijk als een afgezonderd dorp. 's Avonds was de Nieuwe Kerkstraat stil en verlaten. Een paar petroleumlantaarns verspreidden een zwak licht. Achter vooruitspringende huizen : inktzwarte vlekken. Zelden waagden de kleine kinderen zich buiten en na zonson-

dergang waren ook de grote mensen op hun hoede : zij grendelden de deuren af en verlieten zelden hun huis : de Boerenkerkstraat was berucht om haar onveiligheid, als de avond gevallen was.

Maar, zo zou het niet blijven duren. In 1907 had de Nationale Maatschappij van Belgische Buurtspoorwegen de wens uitgedrukt een nieuwe lijn aan te leggen naar Bassevelde, over Evergem. Langs de elleboog tussen Wondelgembrug, Nijverheidslaan (Nieuwe Vaart), Nieuwe Kerkstraat (Magnoliastraat), kon onmogelijk een spoorlijn aangelegd worden. Een nieuwe laan was noodzakelijk, rechtstreeks van de Wondelgembrug naar de Nieuwe Kerkstraat op de hoogte van de Roggestraat. De Gemeenteraad gaf zijn toestemming op 1.7.1907 en maakte een plan op met de noodzakelijke onteigeningen. Dit werd goedgekeurd door een Koninklijk Besluit van 13.1.1908.

Percelen grond werden onteigend, ook huizen (3 op de Nieuwe Vaart en 12 in de Nieuwe Kerkstraat) die in 1909 werden afgebroken. In 1910 werd de "Filature du Rabot" gebouwd. Dat was nog maar een begin. De grote stoot zou weldra volgen. De Gemeenteraad, in zitting van 2.10.1911 besloot tot verdere stratenaflijning van de wijk. Een nieuw plan werd opgemaakt met aanduiding, deze maal tot aan het Pauwken, van de Ryhovelaan, Van Beverenplein en een paar der huidige zijstraten (echter *niet* : Ferrerlaan, Jan Lampensstraat, Gambinusstraat, Poperingestraat, Hopstraat, Grensstraat, Mimosatraat). Tot dan toe was de Ryhovelaan een korte laan van de Wondelgembrug tot aan de Roggestraat.

Nu werden er uitgestrekte gronden onteigend (4 Fr. per m²). Akkers met hun gouden korenvelden moesten plaats maken voor straten en een plein : het Van Beverenplein, allemaal laag gelegen gronden die moesten opgehoogd worden. In vele van de nieuwe straten begon men huizen te bouwen. Helaas, de oorlog brak uit in Augustus 1914 en alle bouwwerken werden stopgezet, ook aan de nieuwe kerk der Maïsstraat, waarvan de eerste steen werd gelegd in 1914. De toren was slechts tot halve hoogte opgetrokken.

Na 1918 zou onze wijk een belangrijk stadskwartier worden. Geen spraak meer van "ons kerkhof" zoals de inwoners zich vroeger uitdrukten. De Nieuwe Kerkstraat, sinds eeuwen de hoofdstraat, werd verbrokkeld en een deel verviel tot de rang van een gewone zijstraat, de Maïsstraat. De korenvelden verdwenen de een na de andere, de hofsteden verloren hun akkers, kregen een andere bestemming of werden afgebroken. Verbeeld U het Van Beverenplein in die tijd. De talrijke wilgetronken werden er geveld. Het plein werd opgehoogd. In 1912 verrees er het eerste huis (het huidig nr. 11). In 1918 stonden er nog maar 8 huizen : de nummers 6, 7, 11, 12, 13 op het plein zelf en de nrs. 210, 212, 214 op de Ryhovelaan, rechtover het plein.

Het Van Beverenplein werd het centrum van onze wijk. Het Verbindingskanaal (1863) had verscheidene fabrieken aangetrokken (gemakkelijk en goedkoop vervoer der grondstoffen). Dit had tot gevolg dat het merendeel der hui-

zen, werkmanshuizen zijn. Burgershuizen zijn er zeldzaam op onze wijk. Burgers laten zich slechts zelden een huis bouwen midden een arbeiderswijk. In 1912 werd de Ferrerlaan afgelijnd tot aan de Gezondheidsstraat. De talrijke noodwoningen staan er sinds 1925. Slechts in 1925 werden de verdere onteigeningen gedaan om de laan door te trekken tot aan de Palinghuizen (Medo).

De "blok" gevormd door de Gambrinusstraat, de Hopstraat, een deel der Grensstraat, Radijsstraat en Poperingestraat, was reeds bewoond in 1923.

De *oude lieden* werden niet vergeten. Huisjes werden gebouwd voor hen in de Geraniumstraat. In 1925 de huizen nrs. 4 tot 16 en 1 tot 15; in 1939 de nrs. 19 tot 51 en in 1949 de nrs. 18 tot 50. Eindelijk in 1953, de 22 huisjes aan de hoek van de Maïsstraat en Anjelierstraat, achter de watertoren (Plataandries).

In 1934 waren reeds enkele huizen bewoond van het complex Cliviastraat, Narcisstraat, Mimosastraat. In 1951 en 1952 werden nog een tiental huizenblokken opgetrokken in de Grensstraat en Geraniumstraat, aan het W. uiteinde der Grensstraat.

Ook in de *Grensstraat* begonnen huizen te verrijzen. De "vier uitersten" zouden talrijke burens krijgen. Na de "blok" der Hopstraat (1923) werden de eerste huizen in de Grensstraat (Nr. 24) gebouwd en in 1924 (de nrs. 70 en 72) aan de Gentse zijde van de gracht. Einde juli 1930 begon men de school op te trekken op de akkers, waar een paar weken vroeger het koren voor de laatste maal werd geoogst. In 1938 werden buizen in de gracht gelegd en werd de straat gekasseid. Gedaan met de beruchte modderstraat. De Lisbloemstraat veranderde, in 25 jaar, van zandweg tot mooie straat. In 1930 stonden er slechts de noodwoningen. In 1938 werd het eerste stenen huis opgetrokken en werd de straat gekasseid. In 1950 verrees een ganse rij (van nr. 33 tot nr. 63) en in 1954 verdween het laatste perceel vage grond (nu de apotheek). De houten noodwoningen staan er nu, in juni 1955, nog.

In de lente van 1954, begon men de aanbouw van de watertoren, ongeveer op de plaats, waar de kerk van Wondelgem eertijds stond. Die toren wijzigt het beeld van de wijk opvallend (De toren was voltooid in de loop van 1955).

Onze wijk vertoont geen smalle straten, zoals de middenstad met haar talrijke stegen van 5 en zelfs 4 m. breed. De aanleg van zulke straten is in onze huidige tijd niet meer denkbaar. Denk aan het verkeer en de hygiëne.

Het Van Beverenplein en het speelplein Jan Yoens milderer, wel is waar in zeer geringe mate, het gebrek aan open plaatsen en "groen" binnen de bebouwde kom van Gent. Dat gebrek is een typisch kenmerk van Gent. Zelfs Brussel, de dichtst bebouwde agglomeratie, heeft meer open ruimten, die zonschijn en luchtverversing toelaten (zie : Dumont).

Geen beluiken (cités) mogen nog opgetrokken worden. Op onze wijk zijn er nog 4 : Palinghuizen (2), Wissenhagestraat, Limbastraat. Beluiken, waarvan de meeste huizen krotwoningen zijn, moeten verdwijnen. Bedenk eens : in 1900 bestonden er te Gent 600 (zeshonderd) beluiken met 7.500 woningen. Vele

werden afgebroken, maar in 1948 bleven er nog 423 (vierhonderd drieëntwintig) over met 5.782 woningen. In 1951 bedroeg het aantal krotwoningen in onze stad nog 10 % (Zie Dumont).

Ons stadskwartier is nog voor uitbreiding vatbaar. Tussen de Ryhovelaan en de Dracenastraat enerzijds, de Voorhaven en de Wiedauwkaai anderzijds, liggen nog uitgestrekte meersen, die men stilaan ophoogt. Zo zal de tijd eens komen, dat de Limbastraat met de Dracenastraat of de Maïsstraat zal verbonden worden.

Daar waar in de 13e eeuw talrijke schepen naar Damme of naar Gent voeren langs de Lieve, zullen straten en pleinen verrijzen, die zullen toelaten, dat men zal kunnen overgaan tot het slopen van een groot aantal der talrijke krotwoningen, die onze stad nu, in 1955, nog ontsieren.

Mei 1955
Raymond DE MEYER
('t vervolgt)